

Rapport fra fagfellevurdering for Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen

I HVILKEN GRAD GIR MAN FORSKNINGSKOMPETANSE I LØPET AV
UTDANNINGSLØPET PÅ PROFESJONSSTUDIET I PSYKOLOGI? (SCIENTICE
PRACTITIONER MODELLEN).

SIRI WEIDER & LARS WICHSTRØM

Innhold

Fagfeller	2
Bestilling	2
Datagrunnlag	2
<i>Intervjuer</i>	<i>2</i>
<i>Intervjuguide</i>	<i>2</i>
<i>Skriftlig informasjon</i>	<i>4</i>
Resultater	4
Informasjon fra studenter	4
Informasjon fra faglærere/ veiledere	5
<i>Oppsummering av intervjuene</i>	<i>6</i>
Vurdering	6
Konklusjon	7
Anbefalinger	7

Fagfeller

Siri Weider, førsteamanuensis i klinisk nevropsykologi ved Institutt for psykologi, NTNU
Lars Wichstrøm, professor i klinisk barne- og ungdomspsykologi ved Institutt for psykologi, NTNU

Bestilling

Psykologisk fakultet, UiB, kontaktet oss i mai 2023 med forespørsel om oppdrag som fagfellevurderere. Bestillingen var følgende:

I hvilken grad gir man forskningskompetanse i løpet av utdanningsløpet på profesjonsstudiet i psykologi? (Scientice practioner modellen)?

Fagfellene mottok ikke noen videre bakgrunn for denne bestillingen, men som intervjuene vil reflektere, har det vært en bekymring både blant ansatte og studenter at en slik samordning/integrering mellom formell metodeopplæring og den øvrige undervisningen er mangelvare, og at dette kan hindre studentenes læringsutbytte. Videre har fagfellene skjelt til følgende formulering i Nasjonal retningslinje for psykologutdannelsen av 03.02.2020 (med hjemmel i Universitets- og høgskolelovens § 3-2 andre ledd). I § 22 fremgår det at «Studiemodellen er basert på at veiledet ferdighetstrening og intern og ekstern praksiserfaring med ulike pasient- og brukergrupper er integrert med undervisning i basalfag, anvendte fag og forskningsmetode gjennom hele utdanningsløpet.» (Vår understrekning.)

Datagrunnlag

Rapporten baserer seg på 1) intervjuer med fagansvarlige, hovedoppgaveveiledere og studenter ved det Psykologiske fakultet, UiB og 2) emne- og læringsutbyttebeskrivelser for de enkelte kurs.

Intervjuer

Det ble gjennomført intervjuer av tre grupper med personer som er involvert i undervisningen:

- 1) Undervisere på metodiske fag
- 2) Hovedoppgaveveiledere
- 3) Studenter på ulike trinn i profesjonsstudiet.

Merk at enkelte av de som ble intervjuet hadde roller både som undervisere i metodiske fag og som hovedoppgaveveiledere, og fikk da uttale seg om sine erfaringer fra begge disse rollene.

Intervjuene varte fra om lag 20- 60 minutt, og hadde en semistrukturert utforming etter følgende guide:

Intervjuguide

I hvilken grad gir man forskningskompetanse i løpet av utdanningsløpet på profesjonsstudiet i psykologi? (Scientice practioner modellen).

1. Bakgrunn - intervjuobjekt
 - a. Stillingstype?
 - b. Ansettelse – varighet?
 - c. Emneansvar – aktuelt emne? Varighet?
 - i. Størrelse på kullet studieåret 2023-2024
 - ii. Ekstra ressurser i emnet?
2. **Hvis basalfag:** Hvordan innlemmes forskningsfunn inn i undervisningen i denne basaldisiplinen?
 - a. I hvilken grad opplever du at dette faget gir studentene forskningskompetanse?
Eksempler
 - b. Er det noen mangler her? Kunne de ha vært bøtet på, evt hvordan?
3. **Hvis anvendt fag/praksis:** Hvilke basaldisipliner er særlig relevante?
 - a. Har studentene den nødvendige forskningskompetansen fra basaldisiplinene? Trekker de trådene selv? Hvis teori eller forskning fra basaldisiplinene trekkes frem av underviserne, husker studentene dette fra tidligere? På en korrekt måte?
 - b. Hva gjøres aktivt i undervisningen for å trekke veksler på forskningskunnskap fra basaldisiplinene? Eksempler?
 - c. Hvordan bruker man forskningsfunn i undervisningen i de anvendte/ praktiske fagene?
 - d. Hvis mangler, hva kan gjøres? Hvor trykker skoen? – glemmer studentene, er det ikke relevant, integreres det ikke? Hva har blitt forsøkt? Hva har ikke blitt forsøkt? Hva har man ikke klart å få til? Hva savnes? Strukturelle, innholdsmessige eller mengdemessige endringer?
4. **Hvis student:**
 - a. Hvor der du i studiet, har du begynt p tenke på hovedoppgave, hvor langt er du kommet i prosessen?
 - i. – Tor du at du vil få bruk for en kvalitativ eller kvantitativ tilnærming, eller begge delene? – Evt hva slags metodikk innenfor disse feltene?
Hvilken type design er aktuelt?
 - b. I hvor stor grad opplever du å få forskningskompetanse i de ulike basalfagene? Hvordan? Eksempler. Hva er likheter og forskjeller mellom de ulike fagene i så måte?
 - c. Hvordan har forskningsopplæringen (eksplisitt eller implisitt) vært innenfor de anvendte fagene, spesielt med tanke på studier av behandling og forebygging?
 - d. I hvor stor grad opplever du at undervisningen er bygget på funn fra forskning? I hvilke fag er det mye av dette, hvordan? Hvilke fag er det mindre av dette? Teorier? Forskningsfunn? Eksempler? I hvilken grad ble styrker og svakheter gjennomgått og diskutert, slik at det ga grunnlag for at du selv kunne vurdere kvaliteten på fremtidige forskningsbidrag (og dermed hvilke konklusjoner som kan trekkes)?
 - e. Er det noe du savner eller ville hatt mer av når det gjelder å utvikle forskningskompetanse innen psykologi?

5. Noe det er særlig viktig at vi får frem i rapporten?

Alle informanter fikk tilsendt intervjuguiden i forkant av intervjuet.

Skriftlig informasjon

Ingen informasjon ble tilsendt fra oppdragsgiver. Fagfellene har imidlertid sett på:

- Studieplan for - og oppbygningen av - profesjonsstudiet i psykologi
- Emnebeskrivelser

Resultater

Det ble gjennomført 6 digitale intervju med totalt 8 informanter. De fleste informantene ble intervjuet enkeltvis, mens 3 studenter ble intervjuet sammen. Intervjuene ble gjennomført i november og desember 2023

Informasjon fra studenter

Totalt 4 studenter ble intervjuet. Dette var studentene Henrik Sagen (på 11. semester), Eirik Håheim (på 12. semester) og Simen Berrefjord (på 12. semester). Disse tre deltok i et felles intervju. I tillegg ble student Iselin S. Uldal (på 1. semester) intervjuet separat.

I fellesintervjuet med Sagen, Håheim og Berrefjord, kommer det fram at flere av disse har forskningsinteresse, og enkelte forteller at de har gått utover opplæringen de har fått og søkt kunnskap om metode. De formidler at de i studiet har lært hvordan å søke opp- og lese forsknings-litteratur. En av informantene sier også at han har fått skolering i å tenke metodisk, og at dette gjør det lettere å forholde seg til forskningsresultater. De formidler at det har vært lite opplæring i forskningsdesign og i styrker og svakheter i ulike design. De forteller at det har vært noen «lynkurs» i ulike statistiske tester, men at disse ikke har gitt dybdekunnskap.

En av informantene nevner at den intensive metodeopplæringen som gis på noen av basalfagene (f.eks personlighetspsykologi og sosialpsykologi) er for overflatisk, og at nivået er relativt lavt. Samtidig pekes det på at en del studenter som har mindre forskningsinteresse betrakter metodeundervisningen som «pliktetapper» som en må gjennom i løpet av studiet, og at mange studenter synes det er for mye undervisning i dette.

Det kommer videre fram at det er lite integrering mellom metodefag og de øvrige fagene, og at metodiske aspekter sjelden bringes inn i andre fag. I tillegg pekes det på at det er lite søkelys på viktigheten av metodisk kunnskap i utøvelsen av klinisk psykologisk virksomhet.

En av studentene trekker fram emnerapportene som leveres i enkelte av de basale fagene. Han opplever at disse er lite integrert med annen opplæring, og at man blir målt på resultat heller enn prosess. Han formidler et ønske om at disse rapportene skulle ha vært mindre omfattende eller færre i antall, og at oppfølgingen fra faglærere skulle ha vært bedre.

To av studentene sier at det er behov for å gi studentene mer tid til å forstå og lære metode, og at det burde ha vært egne emner i dette. Videre sier de at undervisningen burde ha vært spredd mer utover, slik at de hadde fått mer tid til å fordøye dette.

Student Uldal er tidlig i studieløpet, men peker på at de i løpet av første semester allerede har vært innom både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder, og at de har lært en del om innsamling av data, validitet og reliabilitet og lignende. Hun formidler at det ikke har vært snakket mye om metode når de har lært om ulike terapeutiske retninger. Alt i alt sier hun likevel at det har vært en del undervisning i metode, og kanskje mer enn hun hadde forventet.

Informasjon fra faglærere/ veiledere

Totalt 4 faglærere/ veiledere ble intervjuet. Dette var stipendiat Anders Ohnstad, førsteamanuensis Rune Raudeberg, førsteamanuensis Sebastian Jentschke og professor Signe Hjelen Stige. Flere av disse har roller både som undervisere og hovedoppgaveveiledere.

Jentschke underviser i metode på kognitiv nevrovitenskap (PRPSYK3049) på 4. semester. Han formidler at det er komplisert at metodeundervisningen er del av et annet fag og gjerne «forsvinner» inn i dette. Han sier at han gjerne skulle ha hatt metodeundervisningen som et separat fag med en separat karakter, og mener at dette ville gitt bedre læring for studentene. Han peker også på at det er for lite sammenheng mellom metodeopplæringen i de ulike fagene og at det de lærer i hvert emne dermed lett forsvinner etter eksamen. Det kommer fram at det kan være en utfordring at majoriteten av studentene planlegger å bli klinikere, og at de dermed ikke nødvendigvis ser nytten av metodekunnskap. Betydningen av evidensbasert forskning i en klinisk sammenheng bør derfor trekkes mer fram.

Raudeberg formidler at studentenes metodekunnskap er noe «rusten» når de kommer til hovedoppgavesemesteret. Han formidler imidlertid at mange studenter har mer kunnskap enn hva de selv gir inntrykk av, og at de med veiledning kan få til mye, men at det er store variasjoner. Han peker på at det er viktig å jobbe tett med dem rundt design og med å holde dem i gang, da ambisjonene kan bli for store og motivasjonen kan synke utover i løpet. Raudeberg trekker fram emneoppgavene, og formidler at disse ikke henger godt nok sammen med øvrige undervisning, og at progresjon vektlegges for lite. For eksempel kan man skrive tre litteraturgjennomganger, noe som gir mye repetisjon. Han sier at et tidligere var slik at man skulle levere forskningsarbeid 1, 2 og 3 som hadde en trappetrinnsmodell og at man etter dette skulle være klar for hovedoppgave. I dag er situasjonen slik at det er så mange studenter at en ikke klarer å holde på denne modellen. Raudeberg sier at han ønsker seg et system underveis i studiet med en gradvis oppbygning av kompetanse fram mot hovedoppgaven. Han skisserer at man for eksempel kunne ha bygd opp emnerapportene som følger: 1) Kvalitativ metode; 2) Enkelt eksperiment; 3) Analyse av data/ litteraturgjennomgang, men er klar på at ressursene til dette ikke er til stede per i dag.

Stipendiat Anders Ohnstad er emneansvarlig for PRPSYKMET1 – kvalitativ metode. Han har nylig kommet inn som underviser. Han formidler at studentene blir flinke på det tekniske rundt å gjennomføre et intervju, og dette er ferdigheter som ligger tett opp til det studentene trenger som klinikere. Studentene oppleves som noenlunde interessert, og at de vokser på å arbeide i grupper. Et mer overordnet perspektiv på hvilken plass kvalitativ metode har, og det vitenskapsteoretiske grunnlaget for kvalitativ metode, er han derimot mer spørrende til om studentene får med seg.

Stige har lang erfaring fra undervisning i kvalitativ metode på 3. semester (over), samt profesjonsforberedende kurs på 2. semester og som veileder av kvalitative hovedoppgaver. Hun formidler at det er lite tid til denne undervisningen, og at denne dermed blir for overflattisk. Hun ønsker at de kunne ha hatt mer undervisning enn de 5sp som er avsatt til

dette slik at de kunne hatt mer dybde i undervisningen, samt at det hadde vært gunstig med mindre avstand mellom metode og hovedoppgave. Hun forteller at studentenes manglede bakgrunn i dette blir synlig når de kommer til hovedoppgavesemesteret, og de kun har relativt overflatisk kunnskap om det kvalitative forskningsarbeidet. De har kunnskap om den faktiske forsknings-prosessen, men mangler forståelse for hensikten med kvalitativ forskning, den teoretiske overbygningen og hvilke forskningsspørsmål som en kvalitativ studie kan gi svar på. For å bøte på denne mangelen trenger studentene å begynne på sine hovedoppgaver med kvalitativ metode før normal oppstart - og få veiledning i den forbindelse, og de trenger veiledning utover det timeantallet som er avsatt til dette. Hun mener også at det muligens ligger et uutnyttet potensial i å trekke mer metodeundervisning/metodeperspektiver inn den øvrige undervisningen, men at hun har få direkte holdepunkter på at dette ikke gjøres.

Stige formilder også at hun opplever at studentenes kunnskap om kvantitativ forskning er bedre enn den er på kvalitativ forskning.

Oppsummering av intervjuene

Til tross for noe spredning blant både studenter og faglærere/ veiledere i deres oppfatning, er det også en del momenter som er felles:

1. Alle ser at det er viktig og ønskelig med sterkere integrering av forskningsmetode i andre fag. Relatert til dette, påpekes det at det er for lite sammenheng mellom metodefag og øvrige fag.
2. Det er et tydelig skille mellom de metodiske fagene og de øvrige fagene, og kunnskap om metode bringes i for liten grad inn i de øvrige fagene. I den grad forsknings brukes aktivt i undervisningen, er dette hovedsakelig i form av resultater og i liten grad for å fremme en kritisk vurdering av forskningslitteraturen.
3. Det er for lang tid mellom metodeundervisning og hovedoppgave, slik at studentene glemmer mye og må bruke tid på oppfriskning
4. De metodiske fagene har for liten plass i studiet og mangler tilstrekkelig dybde. Særlig trekkes dette fram for kvalitativ forskningsmetode.
5. Emnerapportene oppleves som lite nyttige for å gi metodekunnskap- og øvelse i metodekritikk, og det er et ønske om en progresjon i disse emnerapportene.
6. Den metodiske undervisningen er for lite langsgående.

Vurdering

I beskrivelsene av læringsutbytte i basale og anvendte fag t.o.m. 7. semester er metodekunnskap og kritisk tenkning rundt metode nevnt i omtalen av de fleste kursene, mens en slik metodekunnskap er mindre eksplisitt for kurs senere i studiet – dvs de kliniske kursene. Til tross for det tidlige og vedvarende metodefokus i beskrivelsen av store deler av studiet, er fortellingen fra studenter, og i en viss grad faglærere, at den faktiske undervisningen i basaldisiplinene og de anvendte fagene tar utgangspunkt i resultatene av forskning, og i mindre grad diskuterer hvordan disse resultatene er fremkommet – dvs. metode. Om metode blir løftet frem og diskutert i disse kursene, men så glemt, har vi ikke hatt mulighet til å undersøke. Fra ansatte og studenter er det et ønske om et slikt metodefokus, som kunne ha bidratt til større sammenheng mellom de metodiske emnene og de øvrige emnene, samt samlet sett bedre metodekunnskap.

Noen mener at å legge metodeopplæringen nærmere hovedoppgaven i tid ville gjøre studentene bedre rustet til å gjennomføre denne. Vi skjønner et slikt standpunkt. Samtidig vet vi lite om hvor fort studentene glemmer den metodiske kunnskapen, og om det å flytte metodeundervisningen relativt tett opp til hovedoppgaven i seg selv vil være nok til å forhindre en slik glemsel. Dertil kommer at det synes på utsagnene fra veiledere og studenter at selv om studentene har glemt, vekkes en sovende kunnskap noenlunde lett til live igjen når studentene skal til med empiriske problemstillinger i hovedoppgaven. I tillegg bør det tillegges vekt at metodeopplæringen ikke bare er til som et grunnlag for hovedoppgaven, men også for å sette studentene i stand til å vurdere psykologisk forskning tidligere i studiet. Samlet sett gir disse argumentene, etter vår mening, ikke noen sterk indikasjon mot å skulle utsette metodeopplæringen i studiet.

Enkelte peker på at det er problematisk at en del av metodeundervisningen inngår som mindre tema i andre emner, og at de da «drukner» i den øvrige undervisningen. I denne sammenheng formidles det at det kunne det ha vært ønskelig med egen bokstavkarakter på dette. Etter vår vurdering kan det tenkes at arbeidsinnsatsen vil øke ved innføring av bokstavkarakterer, men dette er jo ikke særegent for metodefagene, og vi antar at dette må sees i et større perspektiv om fakultetets policy rundt bruk av bokstavkarakterer. Emne/artikkel-rapportene blir av flere, både ansatte og studenter, trukket fram som dårlig utnyttet. Se forøvrig Programsensorrapporten fra 2021 som omhandler emne- og artikkelrapportene. For å gi god metodeopplæring, framkommer det et ønske om økende progresjon og mer veiledning i disse. Veiledning er selvsagt et ressursproblem, mens en tydeligere utvikling i mindre grad er avhengig av økte ressurser.

Konklusjon

Til tross for at læringsutbyttebeskrivelsene tydelig vektlegger metodekunnskap i basalfagene, og i en viss grad i anvendte fag, opplever studenter at slikt i beskjeden grad preger undervisningen. Vi finner at både studenter og undervisere/ veiledere har et ønske om å få til en god metodeopplæring som også er integrert i de øvrige emnene. Hva som forårsaker spriket mellom læringsutbyttebeskrivelsene og studentenes, og i en viss grad faglæreres, opplevelse av læringsutbytte er ikke klargjort. Det er videre et ønske om en omlegging av artikkel/emnerapportene mot tydeligere progresjon.

Anbefalinger

Det anbefales å foreta detaljerte undersøkelser om målene om metodisk kunnskap som er beskrevet i omtalen av basale og anvendte fag gjenspeiles i undervisningen, om læringsutbyttet oppnås i tilstrekkelig grad samt hvor lenge denne kunnskapen holder seg. Vi foreslår også at emne/artikkelrapportene får en tydeligere progresjon hva angår metodekunnskap, eventuelt – slik det ble foreslått i 2021 – at en også satser på færre rapporter, noe som kan utløse økt ressursbruk på den enkelte rapport.

Rapport fra fagfellevurderere av profesjonsstudiet ved Det psykologiske fakultet, UiB

Avslutningsvis, vil vi gjerne få takke studenter og undervisere ved profesjonsstudiet i Bergen for å åpenhertig ha delt sine tanker om dette temaet med oss.

Trondheim 12.01.2024

Lars Wichstrøm
professor

Siri Weider
Førsteamanuensis